

VII. Német jövevényszavaink

1. A kérdés története

Már a XVII. századbeli grammatikusok megemlítik, hogy a magyarban vannak német eredetű szavak, így GELEJI KATONA ISTVÁN 1645. (CorpGram. 307). TRÖSTLER JÁNOS (Das Alt und Neue Teutsche Dacia. 1666.) már a magyar szókincs felét német eredetűnek állítja, sőt arra a meglepő következtetésre jut, hogy a magyar nyelv német eredetű. Számos egyeztetést közöl, köztük helyeseket is, s azt is megállapítja, hogy e szavak között vannak régiebb és újabb keletűek. Magyar részről a Debreceni Grammatika (1795.) ad nagyobb számú német—magyar egybevetést, köztük több hibásat, de sok helyeset (341). ADELUNG JÁNOS KRISTÓF Mithridates (1809.) c. munkájában alaposabban tanulmányozza a kérdést és az egybevetések számát szaporítja. GYARMATHI Vocabulariumában (1816.) LESCHKA ISTVÁN Elenchusában (1825.) és DANKOVSKY GERGELY Lexiconában (1836.) szintén helyt ad német összevetéseknek is. A kérdés azonban alig halad előre. VIZOLY ZAKARIÁS munkája (Germán elemek a magyarban, 1880.) csak német szavainkon tartott fölületes seregszemle, s mint első jelentékenyebb kísérlet tarthat csak számot a megemlítésre. Nagyobb állomás a kutatásban MELICH első összefoglalása (Nyr. XXIV), majd főleg LUMTZER—MELICH: Deutsche Ortsnamen und Lehnwörter des ungarischen Sprachschatzes, 1900. című, bár elavult műve, mely azonban még ma is egyetlen összefoglalása a kérdésnek. MELICH később egyes tanulmányaiban több igen fontos idevonatkozó részletkérdést tárgyalt (Melyik nyelvjárásból valók a magyar nyelv német jövevényszavai: 1900. és NyK. XLIX, 281). Újabban MOLLAY KÁROLY vetette alá egyes jövevényszavainkat (pl. *polgár*: MNy. XLVII, 21), valamint felnémet jövevényszavaink legelső rétegét alaposabb vizsgálathoz (Acta Lingu. I, 373). Német jövevényszavaink kérdése azonban általában mindmáig nagyrészt tisztázatlan.

Irodalom: THIENEMANN: UngJb. II, 85.

2. A német—magyar érintkezések

A magyarok a németességgel a honfoglalás óta érintkeztek, ezek az érintkezések azonban csak a kereszténység felvétele után váltak sűrűbbekké. A királyi család a német uralkodóházzal lépett rokonsági kapcsolatba, német térítők és lovagok tódultak az országba, s a királyi udvarban meg az előkelők köreiből fontos befolyáshoz jutottak. Beözönlésük a következő századokban is tartott, de csakhamar városi polgári jövevények is mind nagyobb számmal jelentek meg, s az egész középkorban a német elem városaink polgárságának jelentős részét alkotta. A XII. századtól pedig kiváltságokkal idevonzott telepések nagyobb területeket (Szepesség, erdélyi szászság) szálltak meg. Mindez a városainkban letelepedett, valamint az itt birtokhoz jutott főúri és alacsonyabb rangú németesség jelentős művelődési hatást gyakorolt a magyarságra. A XVI. században ez a német művelődési és nyelvi hatás a politikai helyzet, Magyarország önállóságának megszűnése és a Habsburgok német uralma következtében igen nagy mértékben erősödött. A társadalmi életben,

a hadviselésben, a ház és a konyha felszerelésében, de az életnek úgyszólván minden pontján gyorsan fokozódott a német befolyás. A török távozása után pedig a németiség ideáramlása a lakatlanná pusztított területeken hatalmas méreteket öltött. Dunántúl számos helye, a Bakony, Tolna, Baranya, Buda környéke stb., Bácska, a Tisza—Maros—Duna köze és az ország sok más vidéke ekkor telt meg német telepeseekkel. Azonfelül a XVIII. és nagyrészt a XIX. században is Bécs volt az a kapu, melyen Magyarországra áramlott a nyugati műveltség. Bécs közvetítette Magyarország felé a kulturális javakat, s ennek következtében egyszersmind nyelvi hatása is igen jelentős volt. A német kulturális és nyelvi hatás, mely sokszor már a magyarság és a magyar nyelv létét fenyegette, különben egészen a közelmúltig szakadatlan folyamatban áramlott Magyarországba, hol erősebb, hol gyengülő hullámokban. Fontos volt a katonaság szerepe is, mely már a XVII. században, de főleg amikor a XVIII. századtól kezdve a német vezényleti és szolgálati nyelv általánossá lett, erősen háttérbe szorította a magyar katonanyelvet.¹

A magyar—német nyelvi érintkezések tehát főleg kétféle úton történtek. Egyrészt a magyarországi németiség, másrészt Bécs és a bécsi kormányzat különféle szervei gyakorolnak jelentős kulturális és nyelvi hatást a magyarságra. A hazai németiség egy része, a szepesi és erdélyi szászok részben alsórajnai („Flandrenses et Saxones”), de túlnyomó részt középfrank nyelvjárást beszéltek, azonban később felnémet nyelvet beszélő elemek csatlakoztak hozzájuk; a többi része a bajor-osztrák tájnyelv területéhez tartozott,² s a Bécsből hozzánk áramló német hatás ugyancsak a bajor-osztrák tájnyelv egy változatán alapult. — A német nyelv három nagy tájnyelvi csoportra oszlik, ezek: az alnémet (északi Németországban), a középnémet (a Rajna felső folyása vidékén) és a felnémet (délen). A felnémet ismét számos nyelvjárásra oszlik; közülük tartozik a bajor-osztrák. Ez az elnevezés a Bajorországból és az Ausztriában beszélt nyelvjárásokat foglalja egybe. A felnémetet időben is föl szokták osztani ófelnémetre (kb. 1000-ig vagy 1050-ig), középfelnémetre (a XVI. századig) és újfelnémetre.

Irodalom: LUMTZER—MELICH, Deutsche Ortsnamen und Lehnwörter des ungarischen Sprachschatzes 1—58; THIENEMANN: UngJb. II, 85; KAINDL, Geschichte des Deutschtums in der Karpathenländern; SCHÜNEMANN, Die Entstehung des Städtewesens in Südosteuropa; MOLLAY: Acta Lingu. I, 373.

¹ Természetesen a magyar-német nyelvi hatás is kölcsönös volt. Főleg a Magyarországon élő németiség vett föl jelentékeny számú magyar szót, melyek egyike-másika a magyarországi németiség nagy részében elterjedt, mint pl. *hotter* < *határ*, *vizegspan* < *vicispán* stb., míg mások szűkebb tájnyelvi körre szorítkoznak, pl. Budaörsön: *mindenes* < *mindenes*, *motško* < *macska*, *tsivgál* < *csiga*, *tšerüjn* < *cserélni* stb. (RIEDL F., A budaörsi német (középbajor) nyelvjárás alakzata 87). Így megvannak a maga magyar jövevényszavai a szepesi németiségnek, az erdélyi szászoknak, Budapest környékének, Tolna megye, valamint Bács-Torontál német telepeinek. Különösen sok a magyar szó a Buda környéki, ún. sváb faluk nyelvében. — A katonaság német nyelvében is lábat vetett több magyar szó, mint *mulatieren*, *Gattihosen* stb., s ezek közül több átplántálódott Ausztriába is, főleg Bécs nyelvébe. Azonfelül a német nyelv közvetített a nyugati nyelvek felé ilyen nemzetközivé vált magyar szavakat is, mint *kocsi* (ném. *Kutsche*, fr., *coche*, sp. *coche*, ang. *coach* stb.), *huszár* (német *Husar*, ol. *ussaro*, fr. *houzard* és *hussard* stb.), *kalpag* (német *Kolback*), *hajdú* (ném. *Heiduck*), *talpas* (ném. *Tolpatsch*), *csákó* (ném. *Tschako*) stb. (vö. J. JACOBI, Magyarische Lehnwörter im Sieb.-sächsischen 1895.; továbbá a Német Philológiai Dolgozatok több füzetében elszórvá, pl. X, XV, XVIII, XXXV, XLI, stb.).

² Az esetleg máshonnan hozzánk származó sváb telepések nyelve is többnyire bajor-osztrák színezetet vett föl.

3. Az átadó nyelvjárás kérdése

A történelmi tények valószínűvé teszik, hogy szavaink két tájnyelvi forrásból: a középnémetből és a bajor-osztrákból fakadtak. E kérdés eldöntése csak hangtani kritériumok alapján lehetséges.

A középnémetre (és részben esetleg az alnémetre) mutatnak a következő hangtani kritériumok.

1. A felnémet *pf*-nek a középnémetben (és az alnémetben) *p* felel meg. Valahányszor tehát a régen magyarrá lett szóban a kérdéses hang helyett *p*-t találunk, és a szó *p*-s változata, mint jövevény, nem fordul elő a bajor-osztrákban, közép- (esetleg al)német eredetet kell feltennünk. Pl. középfelnémet *zapfe*, középnémet *zapp(e)* > *csap*; kfn. *kumpf*, aln. *kump* > *komp*; kfn. *schimpf*, aln. *schimp* > *zsémb(es, -el)*; kfn. *pfütze*, középn. *püze*, *pőze* > *pöce*, kfn. *pfankuoche*, középn. *pankuch(e)* > nyj. *pánkó* 'fánk' stb.¹

2. A középfelnémet *f*, *v*-vel szemben *b*, *p* a középnémet jellemző vonása. Pl. kfn. *hof*, *hove*, középn. *hob(e)* > *hop(mester)*.

3. A középfelnémet *hs* helyett a középnémetben *ss*-t találunk. Pl. kfn. *sahse*, középn. *sass(e)* > *szász*.

Ezzel szemben régi bajor-osztrák sajátosságoknak tekinthetők egyebek között a következők:

1. A középfelnémet szókezdő *b*- helyett *p*-; szóbelseji *-d-* helyett *-t-*. Pl. *prez* > *perec* (kfn. *breze*); *purgaer* > *polgár* (kfn. *burgaere*); *pour* > *pór* (kfn. *búr*), *pinter* > *pintér* (fn. *binder*).

2. Régibb jövevénytiszavainkban a szóvégi középfelnémet *-e* az esetek legnagyobb részében hiányzik. Ez a jelenség egyebek között (bár nem kizárólag) a bajor-osztrákra jellemző, pl. *grosch(e)* > *garas*; *prem* > *prém* (kfn. *braeme*); *laut(e)* > *laut* > *lalt* > *lant*; *pinter* > *pintér* (kfn. *bindaere*) stb.

3. Osztrák-bajor forrásra mutat a német *w*-nek megfelelő *b*. Ez olyan szavakban jelentkezik, melyek a magyar β > *v* változás után kerültek nyelvünkbe (vö. MHangtört.² 127). Pl. *bükköny*, vö. *wicken*, *bognár*, vö. kfn. *wagenaere* stb.

Művelődéstörténeti kritériumokat itt is számba kell venni. A városi életre vonatkozó szavak forrása, minthogy városainkban régen középnémet és felnémet (bajor-osztrák) polgárságot találunk, lehet részben középnémet, részben bajor-osztrák. Régi udvari életre vonatkozó szavaink viszont túlnyomóan bajor-osztrák eredetűek, az újabb rétegnek pedig általában ez a forrása, minthogy ezek átadásában Bécsnek döntő szerepe volt. Franciás divatszavakat a XVIII. században ugyancsak Bécs közvetít. Újabb német telepeseink többféle német nyelvjárási vidékről kerültek, de rendszeren itt kialakult nyelvjárásuk alapszínezetét a bajor-osztrák adta meg.

Szóba kerülhet tájnyelvi szavak esetében a szóföldrajzi kritérium. Erdélyben honos pl. a *pánkó* szó, mely már ezért is középnémet eredetre mutat. Hasonló okokból az ugyancsak erdélyi *geréb* 'falusi bíró' csak középnémet *gréb(e)*, a *gészkeny* 'sikátor' szintén erdélyi szász *gässken* szóra mehet vissza. Ellenben pl. a *muszol*, *musztol*, *muszkol* 'szőlőt összetör' csak a Dunántúl tájszava, kétségtelenül tehát a bajor-osztrák *mosteln* átvétele.

¹ Igen régi jövevénytiszavaink esetében azonban e kritérium ingataggá válik, mert korai ómagyar nyelvünkben, úgy látszik, szóbelseji *f* nem volt, és jövevénytiszavakban az ilyen *f*-et (és méginkább a *pf*-et) *p* helyettesítette (MHangtört.² 129).

Mind e kritériumok alapján megállapítható, hogy a magyar nyelv német jövevényszavai régebbi középnémet részint középnémet (esetleg alnémet) tájnyelvből, részint az osztrák-bajorból kerültek át. A későbbi réteg viszont kizárólag felnémet eredetű, s nagyrészt a bajor-osztrák változatot tükrözi. De minden időből vannak olyan német jövevényszavaink, melyeknek pontosabb forrását döntő bizonyíték híján nem tudjuk meghatározni.

Irodalom: LUMTZER—MELICH: Deutsche Ortsnamen und Lehnwörter des ungarischen Sprachschatzes. 1900.; MELICH: Melyik nyelvjárásból valók a magyar nyelv régi német jövevényszavai: AkNyelvÉrt. 17/4; MNy. XII, 290; 310; vö. még THIENEMANN: UngJb. II, 85; MOLLAY: Acta Lingu. I, 373; Pais-Eml. 667.

4. Az átvétel kora

A régebbi felfogás szerint a magyarban voltak ófelnémet jövevényszavak is. Ezek sorába számították a *föld*, *rét*, *határ*, *polgár*, *szekrény*, *molnár*, *bükk*, *halom*, *köböl*, *püspök* szavakat. Ezek az etimológiai azonban nem bizonyultak helyesnek, a *határ* és valószínűleg a *rét* meg a *föld* is régi magyar szavak, de semmi esetre sem németek, a *bükk* török, a *halom* és alkalmasint a *köböl* is szláv, *szekrény* francia, a *molnár* vándorszó, melynek német eredete nem valószínű, a *polgár* ugyan kétségtelenül német, de semmi sem bizonyítja, hogy egy ófn. *purgári* alak mása, mert éppoly kifogástalanul magyarázható a kfn. (bajor-osztrák) *purgaer*-ből is. Marad, mint egyetlen, esetleg ófelnémet szó a *püspök*.

A középfelnémetet az újfelnémettől számos magán- és mássalhangzó-változás választja el, ezek közül egyik-másik felhasználható kritériumul egyes magyar szavak korának meghatározására, pl. a kfn. *ú*, *ou* > úfn. *au* alapján régeinek minősül pl. a *kufár* (kfn. *koufaer*, úfn. *kaufar*), *súrol* (kfn. *schuren*, úfn. *scheuern*); kfn. *iu* (*ü*) > úfn. *eu* (*au*), vö. *csűr* (kfn. *schür(e)* ~ úfn. *scheuer*), *lőre* (kfn. *liure* ~ úfn. *lauer*).

Jól használható kritériumokat szolgáltatnak a német eredetű szavak végződésai. Az *-ar* (*-aer*) végződés régi (legfeljebb korai újfelnémet) jövevényszavakban *-ér* alakban jelentkezik s talán még régebbi átvételek azok, amelyekben illeszkedik *-ár*-ra, pl. *hóhár* és *hóhér* (*hohaer*); *bognár* (*wagenaer*), *trágár* (*tragaer*), *erkély* < *erkér* (*erker*), *pintér* (*binder*); újabbakban ez a végződés *-ër* (*-ör*) marad, illeszkedés esetén *-or*, (*-ar?*), pl. *ziccër*, *cöckör*, *cökkër*, *baktër* stb., *cukor*, *major*, *fukar* stb.

A korai újfelnémetben *-en*-re végződő szavak a magyarban *-ën*, *-ëny*, *ony* stb. végződéssel mutatkoznak, pl. *bükköny* (*wicken*), *hókony* (*hacken*), *puttony* (*putten*), *kasztën* (*kasten*) stb.; a későbbi időkben átkerülő szavakban azonban az *-en* (*-n*) végződésnek *-ni*, *-nyi* felel meg, pl. *fecnyi* (*fetzen*, *fecy*), *kaszni* (*kasten*, *kasty*), *kapnyi* (*kappen*, *kap*), *lajsztni* (*laisten*, *laist*) stb.

Az *-el* végződés jövevényszavaink régebbi (XVII. század előtti) rétegében *-ëly*, pl. *cikkely* (*zwickel*), *pöröly* (*pirel*), *messzely* (*mässel*), ellenben *li*-t találunk az újabbakban az *-el* (*l*) helyett, pl. *lajbli* (*laibl*), *nudli* (*nudl*), *hokedli* (*hockerl*), *pemzli* (*pims*) stb.

A középkorra mutat a német szóvégi *-e*-nek (= *ê* vagy *v*) magyar *-a* megfelelése, így *pilde* > *pél*da, *kachele* > *kályha*, *porte* > *párta*, *malhe* > *málha*,

zwirne > *cérna* stb. (Kniezsa: MNy. XLIX, 199; SzlávJsz. I/2, 807; Horváth Mária: MNy. XLIX, 403).

A XVIII—XIX. század elejére vall a német szóvégi *-e*-nek *-i* megfelelése, pl. *módi* (*mode*), *bombi* (*bombe*), *mici* (*mütze*), *gácsi* (*gage*) stb.

Német jövevényszavaink hangmegfelelései olyan változatosak, hogy kétségtelenül finomabb rétegezést is lehetővé tesznek. Az idevágó kérdések azonban nagyrészt tisztázatlanok.

Sok esetben ad útbaigazítást a szó első előfordulása. Pl. *polgár* nyilván legalább a XIII. századba tartozik, minthogy akkor már adatunk van rá, hasonlóképp *pór*, *hostát*, *herceg*, *lehen* 'hűbértok' és, ha német eredetű, a *konyha* is. Valószínűleg régi a *kehely* és a *szoba* is.

Irodalom: Melich: MNy. VI, 118; XII, 290, 310; NyK. XLIX, 281; Lumtzer—Melich, Dolw., vö. még Thienemann: UngJb. II, 85.

5. Alaktani megjegyzések

Alaktani szempontból megjegyzendő, hogy a német igék rendszeresen magyar *-l*, ritkán *-z* igeképzővel honosodnak meg, a német *-ieren* végű igék viszont rendszeren *-z* képzőt kapnak, így pl. *spórol* (*sparen*), *faszol* (*fassen*), *simfel* (*schimpfen*), *lumpol* (*lumpen*) stb., de *bifláz* (*büffeln*), *lavíroz* (*lavieren*), *fiksziroz* (*fixieren*), *paníroz* (*panieren*) stb.

Német jövevényszavaink újabb rétegének egy része latinus köntösben jelenik meg, legnagyobb részt olyanok, melyek a németbe a franciából kerültek; ezek az ún. ál-latin jövények, pl. *ansziennitás* (*anciennität*), *aktivitás* (*aktivität*), *republikánus* (*republikaner*), *admirális* (*admiral*), *zseniális* (*genial*), *flinta* (*flinte*), *kulissza* (*kulisse*), *bagázsia* (*bagage*), *dáma* (*dame*), *vatta* (*watte*), *runa* (*rune*), *frappáns* (*frappant*), *eklatáns* (*eklatant*), *briliáns* (*brillant*) stb. Ezek egy része talán a hazai latinon keresztül honosodott meg a magyarban, mások pedig meglevő minták szerint — pl. latin *elegans* ~ német *elegant* — képződtek. Ide tartozik a német *-ieren* végű igéknek *-ál* véggel való latinositása, pl. *flangál* ~ *flangiroz* (*flangieren*), *telefonál* (*telephonieren*), *garantál* (*garantieren*), *ruinál* (*ruinieren*), *blamálja magát* (*sich blamieren*) stb.

Megjegyzendő, hogy az *-íroz* igevég elvonva, mint sajátos hangulatú magyar képző is jelentkezik szórványosan a XIX. században, így *mulatíroz*, *bomladíroz*, *sandíroz*, *elábrándíroz*, *bolondíroz* stb., sőt úgy látszik, ma sem halt ki még egészen (Simonyi: Nyr. VIII, 296; Zlinszky: Nyr. XIX, 209; Bárczi: MNy. L, 451; Horváth Mária: MNy. LI, 218; LII, 80).

6. Német jövevényszavaink tárgyi csoportosítása

Német szavaink legrégebb (XII—XIII. század) és következő (XIV—XV. sz.) rétege így oszlik meg: 1. az udvari, főúri és hadi életre vonatkozik, mint *herceg*, *lehen* 'hűbértok', *hold* 'hűbéri szolgáltatás', *frigy*, *páncél*, *gallér*, *boglár*, *korcovát*, *kacagány*, *kastély*, *torony*, *erkély*, *hopmester*, *porkoláb* 'várnagy', *lant*, *tánc*, *lator*, *trágár*, *farsang*, *ledér*, *tornír*, *fullajtár*, *hóhér*, *ostrom*, *zsákmány*, *cél* stb. — 2. Jelentékeny az e korból való kölcsönzésben a városi életre, céh-rendszerre, iparra vonatkozó szókincs, mint *polgár*, *soltész*, *céh*, *kalandos*

'kölcsonös segélyző egyesület tagja'; *kalmár, bogsnár, csaplár, kufár, erszény, borbély, fertály, messzely, font, garas, hámor, kohó, érc* stb. — 3. Aránylag kevés e korból a paraszti életre, mezőgazdaságra, állattenyésztésre vonatkozó szó, mint *zellér, tönköly, búkköny, bak* stb.

A XVI—XVII. század német szóanyagában: 1. Találunk a hadi életre vonatkozó szavakat, mint *zsold, zsoldonár 'zsoldos', mozsár, mordály, tarack, pisztoly, alabárd, sánc, sarcol, lárma 'riadó'*. — 2. Megszaporodnak a kereskedelem és ipar szavai: *komplár, pallér, pék, furmányos, kontár, himpellér, cégér, vándorol, cikkely, pléh, perec, zsinór, cukor, gyémánt, tallér, tucat, selejt, fortély, tégely, prés, ráspoly, huta, gépely, rajzol* stb. — 3. Házépítés és berendezés, konyha és szakácmesterség szavai ez időből pl. *zszindely, palánk, gádor, kanna, lajt, borosta, földstököm, kukrejt, 'zöldségféle, konyhai vetemény'* stb.

A XVIII—XIX. században a német jövevényszavak száma fölülte meggyarapodik, úgy, hogy ezek az életnek szinte minden ágára kiterjednek. — 1. Főleg a társasélet telik meg német kifejezésekkel. Pl. *módi, lutri, ferbli, adut, tromf, biliárd, gibic, pech, fiáker, lakáj, gigerli, frájla, szalon, flanc, fess, bakfis, dáma, prezent, promenád, puszi, svindli, valcer* stb., stb.; *anzágot, flangál, lumpol, pumpol, síbol* stb. — 2. Divat és öltözködés: *paróka, copf, cakni, frakk, kítli, lajblí, púder, plüs, sifon, suviksz, kamásli, kapli, fuszekli, kravátli, bufándli, slícc, rokk, mándli, lavór, filc* stb. stb.; *frizíroz, stafíroz, mángol* stb. — 3. Étél, ital, konyha: *ribizli, ringló, spórhert, dunszt, karalábé, fasirt, kel, kolompér, csuszpájz, gersli, griz, hanzli, hecsepecs, karmonádli, koszt, nokedli, nudli, rizling, rámpás, sódar, spenót, serkli, spriccer, stampedli, zacc, zaft* stb., *dinsztel, staubol, pácol, pucol, kóstol, smakkol, transzíroz, blanzsíroz* stb. — A katonai nyelv is igen sok szót hozott. Így pl. *aló!, komisz, cüg, dunkli, capistráng, faszol, frájter, fúrer, galopp, hapták, kadét, káplár, kapszli, kóter, kurázsi, mondúr, obsit, poszt, prófunt, rajcsur, rang, silbak, várta* stb., *trafál, abriktol, masíroz, egzecéroz* stb. — 5. Államélet: *beamter, finánc, fúrmender, kurír, spicli, zsandár, kabinet*. — 6. Művészet: *diskant, dóm, fách, gikszer, gókler, giccs, grimasz, modell, papír, pemzli, plajbász, radír, rajzol, sablon, tus, verkli* stb. — 7. Mesterségek, szerzőszámok: *bakter, pedinter, major, majszter, pék, prém, ráf, zsalugáter, stokli, stekli, suszter, tróger, vigéc, pánk, papundekli, drót, cement, cirikli, cügehör, héhely, tégli, sámlí, kasztni* stb. stb. és sok, nagyobb csoportokra nehezen osztható szó, mint *ándung, cikcak, huncut, hecc, mismás, sógor, trampli, nassol* stb. stb. — 8. Melléknevek, mint *fád, fáin, fals, fertig, hercig, hákklis, ordenáre, slampet, smucig, srég* stb.

VIII. Latin jövevényszavaink

1. A kérdés története

Latin jövevényszavaink létét már régi nyelvtaníróink is észrevették. SZENCZI MOLNÁR ALBERT rámutatott az *iskola, palánta, klastrom, Kelemen* szavak latin eredetére (CorpGram. 122). GELEJI KATONA ISTVÁN (1645.), TOPPELTINUS DE MEDGYES (1667.), és TSÉTSI JÁNOS (1708.) is megemlékeznek latin jövevényszavainkról. Terjedelmesebb csoportokat először a Debreceni Grammatika (1795.) közöl (338). Sok szava között van olyan is, melynek semmi kapcsolata nincs a latinnal; így *koma: compater, kapni: capere, lassú: lassus; fiú: filius* stb., s még több olyan, mely végső eleme-